

Telt hangzás

Térey János
Moll

Libri Kiadó, 2013
135 oldal. 2490 Ft

Hosszú versszünet után jelentkezik most újra a lírikus Térey: új kötetének szövegeit 2006 óta íródtól verseiből válogatva hangolta-alakította. A 2002-ben korábbi verseit összegző ígérennyel közreadó *Sonja útja a Saxonia moztól a Pinnai torig* című gyűjtemény óta (az újraírt *Szétszórátást* leszámítva) ez a második verseskötete: lassabban, talán alaposabban formálódnak könyvvé versei azóta, hogy beérkezett költőnek számít. A 2006-os *Ultra* a szerző védjegyévé vált radikális poétikáját mérsékelte, mondhatni a „konszolidáció” mérföldköveként köszöntötte a kritika. A *Moll* című új kötet is ezt az irányt követi. A hatalmas és mindenható lírai én már nem akarja bekebelezni a nyárfalevélként reszkető olvasót, a ványadt interpretátort, hanem finom, rendezett előadást nyújt neki. Gourmet-falatokat, ezüsttálcán, immár túl az önreflexió játékok tetszetős köreiben.

Az előző verseskötet óta eltelt mesei hét esztendő messze nem volt eseménytelen Térey költészetében, a más műfajokban (dráma, verses epika, esszé) gyűjtött tapasztalatok hatása természetszerűen beszivárog a versekbe is. Hovatovább megfordult a viszony a vers és a többi műfaj között, vagy legalábbis kiegyenlítődött: az eddigi életmű arányait tekintetbe véve már nem a versíró Térey a leghangsúlyosabb. A *Moll* szövegei által megjelenített szerepek, a versek dialogikussága, dramaturgiája, scenírozása kifejezetten a *Protokoll* című verses regény és az utóbbi évek drámáinak hatását mutatják, néhány esetben közvetlen utalások is megerősítik a kapcsolatot (pl. a *Kazamaták* című dráma és a *Köztisztaság tér* című vers között). E versek tehát egy termékeny korszak lenyomataként (de nem függelékeként!) is olvashatók: hiszen a szerző kedvelt eljárása egyébként különböző szövegeinek egymásba játszatása. A kötet pretextusként használja a korábbi Térey-műveket, az áthallások és csattanók felismerése pikáns ízt, friss zamatot ad az olvasásnak.

A *Moll* – túl azon, hogy címével és mottójával is szinte túlhangsúlyozza a megrögzött operarajongó szerző ezirányú vonzalmát (nota bene a „címadó” mű kései Beethoven-darab) – kimondottan zenei jellegű: nyelve helyenként annyira kristályosan siklik, hogy már-már elsodorja a szó szerinti jelentést. Feltűnően sok alliteráció, belső rím, összecsengés, kósza asszonánc tolong egymás hegyén-hátán (lásd: „Simogatásokkal stigmatizálva / A porcelán arcélek.” – *Gyöngédség-projektum*), néhol majdhogynem szétfeszítik a versszakokat. (Talán épp ki-

egyensúlyozásként kerültek a kötetbe kifejezetten érdes szövegek is, amelyek élőbeszédszerű darabosságukkal, esetlegességükkel együtt fontos részei, ellenpontjai a zenei struktúrának.) E (nyelv)játékosság nem, de könnyedsége, pajkossága majdnem szokatlan Téreynél: az ornamentika eddig nem tolokodott ennyire előtérbe verseiben – noha a forma szinte mindig kihívóan felhívja magára a figyelmet.

A kötet élén álló „vezérvers” (amely a ritkán emlegetett festőt, James Ensor is címbe emeli) a megszólalás szituációját egyszerre helyezi kurrens nemzetközi konfliktusok és a nemzeti önreflexió távlatába, ezáltal egy poszt-állapot képét előrevetítve: „A karneválnak vége. Miközben / A bús Brüsszelt a Halál hajszolja, / Belga szívem ketté: két országra hasad.” A szorosan vett közéleti tematika néhány versben mutatkozik csak (főhelyen a *Magyar közöny*, a kortárs magyar líra leghíresebb *válaszverse*), de a legtöbb versben – akár a legszebb versekben (felszabadultan burjánzó díszes líraiság celofánján átütve is – ott vannak azok a maszkok, azok a szerepek, amelyekben keresztül egy-egy ecsetvonással villámgyors költői-szociológiai elemzést skiccelhető fel. A *Magdolna* című vers megszólítottjának otthontalansága például az egész nemzet fájdalmas elvesztségét is kifejezheti: „Ami asztalnak látszik, azt megteríted. / Ami otthonnak tűnik, azt lakod tovább.”

Fásult, kihalt, ürességtől kongó lét: nemcsak az olykor távoli városokba utazó vagy görög mitológiai utalásokba burkolt alakokra jellemző ez, de a sokat emlegetett Magyarország lakóira is.

Talány A *vigasztalhatatlan* című prózavers-ciklus: a tizenkét miniatűr epikus felvillanás tematikusan rendkívül széttartó, de egyenként kompakt kis világokat vázolnak fel. Két ciklus után az olvasó úgy érezheti, kitudta a kötet stílusztikáját, de ezek a szövegek jócskán összezavarják: ebbe a korpuszba idegen testként illeszkedő vendégeknek tűnnek. Ilyen mondattal például csak szándékosan önironikus (parodisztikus?) szöveg kezdődhet: „Négyen ültek egy autóban, Castor, Pollux, Appendix és Epigon.” A prózaverseknél sokkal termékenyebbnek tűnnek azok a helyek, ahol a mindennapi szleng vagy a trendi szókinccs válik a nyelvi cicázás részévé, de mégsem fullad közröhejbe: egyszerre naiv korjellemzés és ironizáló társadalomkritika (pl.: „Vénusz a passzívházában léböjtöt tart.”) Éppen ez az egyensúlyozás adja a *Moll* sajátos karakterét.